

LUPȚA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN		
In franci francezi		In alte valute tariful este majorat pentru acoperirea cheltuielilor bancare :
FRANTA	FRF 250	DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35
EUROPA	FRF 300	
Cu avionul :		
AFRICA		
AMERICA DE NORD	FRF 350	USA 60 sau echivalent
ISRAEL		
AMERICA DE SUD		
ASIA	FRF 400	USA 70 sau echivalent
AUSTRALIA		
125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France		
Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Télex 270125F		
Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris		
Téléfax : (33-1) 41 12 03 79		

Numărul 267

22 mai 1996

UNELTELE FRAUDEI ELECTORALE

La alegerile din septembrie 1992 au fost anulate 1.631.000 de voturi pentru Cameră și 1.542.000 pentru Senat. În plus, peste 1.500.000 de alegători, așa ziii turiști, au votat pe "liste speciale". Ansamblul depășea 3 milioane de voturi; aproape 30% din voturile valabile de respectiv 10.537.000 la Cameră și 10.628.000 la Senat. Pe plan local, fraudă a depășit chiar și 50% din voturi în centrele de vot unde opoziția nu era prezentă sau nu îndrăznea să conteste hotărârea comisiei de vot.

Fără anularea voturilor și fără voturile de pe listele speciale, opoziția, CDR + FSN condus de Petre Roman, ar fi avut de patru ani majoritatea în parlament.

Caietul cu ștampilă. Anulările s-au făcut cu ajutorul "caietelor", care cuprindeau listele candidaților fiecărui partid deoarece unii alegători "fără experiență" ar fi pus ștampila pe două din liste în loc de una singură. Ulterior s-a constatat că a doua ștampilă, având uneori chiar altă culoare, fusese, de fapt, pusă de oamenii puterii. Spre pildă, unii dintre aceștia aveau ștampile ținute în palmă și le puneau pe caietele în care alegătorul votase pentru opoziție.

Dacă sistemul "caietelor cu ștampilă" nu este înlăturat, fraudă va fi cu mult mai importantă la viitoarele alegeri, deoarece partidele guvernamentale sunt în pierdere.

"Caietele cu ștampilă" sunt de altfel o aberație ce nu se regăsește decât în foste țări comuniste sau dictaturi. Dacă vrem să ne apropiem de Europa, noua lege electorală trebuie să adopte sistemul Buletinelor de vot folosite în Uniunea Europeană, care se pretează mai puțin la fraudă decât "caietele cu ștampilă".

În plus, buletinele de vot costă cu mult mai puțin și sunt mai ușor de folosit sau de controlat.

Amintim în amănunt felul în care sunt folosite buletinele în Occident. În fiecare circumscripție se imprimă pentru fiecare candidat individual, sau pentru fiecare listă, un număr de buletine cel puțin egal cu cel al votanților din circumscripție. Buletinele fiecărei liste sau candidat au semne diferite și sunt distribuite în birourile de votare în cantitate suficientă ca să nu lipsească, chiar și în ipoteza puțin plauzibilă dar nu imposibilă, că toți alegătorii aceluși birou ar vota pentru aceeași listă sau candidat.

Buletinele aceleși liste sunt puse în teanc, iar

Mihai KORNE

pag. 3

"De ce, oare, n-am putea să reluăm raporturile pe care le-am trăit înainte de 1948?"

Interviu cu Î.P.S.S. Mitropolitul Lucian Mureșan al Blajului,

A.C. - Cum ați trăit această duminică în care porțile Catedralei Notre Dame s-au deschis cu atâtă dragoste să vă primească și peste două ore a răsunat slujba în românește, între zidurile celei mai celebre biserici din Paris, când, în România, porțile propriilor ctitorii greco-catolice vă stau ferecate?

I.P.S.S. L. M. - Această duminică de 12 mai îmi va rămâne pentru tot restul vieții o experiență de neuitat. Sunt pentru prima oară în Franța și, sigur, n-aș dori să fie și ultima dată. Invitația și această mare favoare care ni s-a făcut, de către Eminența Sa Cardinalul Jean-Marie Lustiger, este un act de cea mai profundă sensibilitate. Am venit cu inimile pline de emoție și bucurie la Paris ca să marcăm jubileul de 50 de ani al Misiunii greco-catolice și cu această ocazie fericită am avut bucuria rară de a-l preamări pe Dumnezeu într-o catedrală, cum nu mi s-a dat încă să pășesc.

A.C. - Arhiepiscopul Jean-Marie Lustiger v-a făcut o favoare spuneri Înalt Prea Sfinția Voastră. Cred că nu e o favoare. Dintotdeauna Arhiepiscopul Parisului a fost impresionat și admirativ în fața martiriului Bisericii greco-catolice, vrînd parcă să o invoce ca exemplu într-o lume care își pierde vertiginos reperele creștine. Îndrăznesc să spun că el s-a simțit

favorizat de a sluji cu conducătorul acestei Biserici ieșită din clandestinitate.

I.P.S.S. L. M. - Îl cunoașteți bine. Pentru că în clipele pe care le-am petrecut împreună, mulțumindu-i pentru favoarea pe care ne-a acordat-o, tocmai așa a replicat, după cum ați spus. Este prea puțin ceea ce facem, a spus Eminența Sa, pentru o Biserică exemplară care a avut de suferit atât de mult..

A.C. - Și care suferă în continuare... Sunt sigură că niciodată nu v-a părăsit, în anii de prigoană, speranța rodniciei spiritului. Ați fost ordonat în clandestinitate?

I.P.S.S. L. M. - Da. Am fost ordonat în anul 1964, îndată ce episcopii noștri au fost eliberați din temniță. Am fost primul hirotonit de către cel ce a fost Episcopul de Maramureș, dr. Ion Dragomir, antecesorul meu, de altfel. Sunt maramureșan, născut și crescut baimărean. Hirotonirea a avut loc la Cluj, noaptea, într-un beci. Au fost momente grele, dar tot atât, sau mult mai frumoase și pline de sens. Îndată după hirotonire am început, la rîndu-mi, să pregătesc alți tineri pentru aceeași misiune sfîntă a preoției. S-au scurs anii ocupîndu-mă de vocațiile în clandestinitate. Îi găseam, îi ajutam să se

pag. 4

ROMÂNEȘTE ÎN CATEDRALA NOTRE-DAME...

Zilele acestea s-au împlinit 50 de ani de la înființarea Misiunii greco-catolice din Paris.

Aflat la studii în Franța, în timpul ultimului război mondial, tînărul doctorant în Teologie, George Surdu, intuind cursul evenimentelor și posibila ocupare a României de către sovietici, a avut ideea înființării unui centru de credință și refugiu al românilor, departe de urgența care se anunța. Cu sprijinul prefectului Congregației pentru bisericile catolice orientale, Cardinalul Eugène Tisserand, al lui Oeuvre d'Orient, al Arhiepiscopiei Parisului, al Ministerului Educației francez și cu cel al cîtorva români aflați la Paris, printre care prof. Sever Pop, a cumpărat frumoasa clădire de pe Ribera, stradă liniștită, înecatată în verdeață, aflată la doi pași de mînăstirea benedictină unde a slujit Mgr. Vladimir Ghica. În 1946 au sosit aici primii 12 studenți din țară, fără deosebire confesională - laolaltă ortodocși și greco-catolici. Misiunea

proaspăt înființată a fost apoi invadată de zecile de refugiați români. Revenit în martie 1947 pentru câteva săptămîni acasă, Părintelul Gheorghe Surdu i-a fost confiscat pașaportul pe aeroportul din București. Cele câteva săptămîni s-au transformat în peste 4 decenii de suferințe: periplul închisorilor, umilințele, clandestinitatea misiunii preoțești. Și-a putut revedea ctitoria, "fiica zelului meu apostolic din tinerețe", cum o numește, abia în 1991, cînd a fost rechemat la conducerea misiunii printr-o scrisoare a Arhiepiscopului Parisului, Cardinalul Jean-Marie Lustiger.

Dar în acești 50 de ani, Misiunea și-a continuat și sporit menirea de centru spiritual și cultural al exilaților români, sub păstoria preoților Mircea Toderici, Octavian Bârlea, Vasile Zăpârțan, Carol Capros și mai ales a Monseniorului Gheorghe Cosma care a condus-o din 1954 pînă în 1992.

pag. 4

Tratatul româno-rus în suspensie ... electorală

Pe 27 aprilie trebuia să fie parafat tratatul de bază între România și Rusia. Prilejul era prezența fostului șef al serviciilor secrete, actualmente ministru de Externe al Federației Ruse, Evghenii Primakov, la Forumul Crans Montana. El n-a mai fost parafat. Ziarul *Adevărul* a aflat că "de la președinție pînd la ministrul de externe sunt toți supdrați" fiindcă "ai noștri se agită fără rost în jurul unei chestiuni care ține de cu totul altceva", a sunat răspunsul. "Chestiunea" era pactul Molotov-Ribbentrop.

În proiectul de tratat din 1991, pe atunci cu URSS, partea română omisese deja să ceară includerea proaspătului document al Sovietului Suprem, din decembrie 1989, prin care se declara nulitatea acestui pact! De data aceasta, diplomații ruși n-au acceptat menționarea nulității acestuia nici măcar într-o anexă. "Partea română" nu s-a gândit nici să ceară, scria Dumitru Tinu în *Adevărul*, preluarea precedentului din Actul Final de la Helsinki "în care, la principiul "inviolabilității frontierelor", Germania și Italia au obținut o mențiune expresă prin care lăsa generațiilor viitoare posibilitatea ca două state, pe cale pașnică, prin negocieri să poată proceda la modificări de frontieră". Ceea ce s-a și întimplat în cazul unificării Germaniei. "Partea română" era gata să semneze festiv, dacă "ai noștri" nu s-ar fi agitat "fără rost"...

De altfel, Traian Chebeleu, purtătorul de cuvânt al președinției a acuzat presa de vilvă nejustificată, subliniind că pactul a fost deja denunțat de URSS și de parlamentele României și Moldovei, deci nu mai e nevoie de o condamnare în tratatele diplomatice.

Michelle Demurin, prim-adjunctul directorului Departamentului informațiilor și presei al Ministerului rus de Externe a declarat că Bucureștiul a propus "un model de document convenabil Moscovei" în care referirea la pactul Molotov Ribbentrop să fie înlocuită cu o declarație finală comună împotriva totalitarismului. Dar "România a refuzat în ultimul moment, invocând condițiile complexe ale campaniei electorale". (Rompres). Pentru Adrian Năstase, condamnarea pactului este o figură de stil a opoziției, fiindcă Rusia nu are cum să răspunda la toate întrebările istoriei, mai ales în privința teritoriilor românești vizate, aflate pe teritoriul altor state... Dar nici despre tezaur nu se suflă o vorbă în textul pregătit de partea română.

□ Comisia de politică externă a Senatului a respins propunerea de constituire a unei comisii parlamentare speciale în problema Tezaurului.

Interferențe între mafie și autorități

"Adevărul" din 6 mai publică un interviu cu gen. Ion Pitulescu, fost șef al Inspectoratului General de Poliție (IPG), despre infractorul Gheorghe Vasile (Gigi Kent). Condamnat la 13 ani închisoare în 1989, a fost pus ilegal în libertate în ianuarie 1990, de col. Tudor Stănică, fost șef al Direcției de Cercetări Penale din IPG. Tot prin complicitatea acestuia a fost ascuns la Sinaia de un ofițer de poliție, înainte de a pleca în SUA. În 2/II/92, prin intervenția Parchetului General, Curtea Supremă de Justiție i-a suprimat sentința (el fiind liber de doi ani!), iar pe 25 /II/92 a cîștigat licitația pentru gestiunea Hotelului 1400 de la Sinaia. În 5/6/95, Gheorghe Vasile a fost scos de sub urmărirea penală pentru toate gravele infracțiuni reținute împotriva sa

prin-o simplă ordonanță a Parchetului General. Ilegalitățile comise de infractor la Focșani erau cunoscute din 1994, dar dosarul a fost ascuns de un subordonat al Gen. Pitulescu, iar polițiștilor din Vrancea li s-a spus să-și vadă de treabă. Au fost stopate și cercetările din Dimbovița și Prahova, pentru că infractorul era martorul principal pentru luare de mită la acordarea creditelor împotriva directorului Credit Bank, Marcel Ivan. Or, explica gen. Pitulescu, mărturia putea fi depusă la proces și în stare de arest, iar Gigi Kent comisese infracțiuni mult mai mari decît "mita" pe care o denunța. Astfel, Gigi Kent, și fostul său anchetator și protector, col. Tudor Stănică, ajung vice-președinți ai lui Credit Bank, și-și retrag plîngerea... Cu complicități în interiorul Poliției, în Parchetul General și în Ministerul de Interne, în ciuda evidentelor și multiplelor infracțiuni, Gigi Kent, arestat în februarie 1996, a fost pus în libertate la judecătoria din Focșani. S-a reușit reîncașterea lui prin mandatul de arestare emis pentru infracțiunile din Prahova și Dimbovița... În fine, dintr-un articol precedent publicat tot de "Adevărul" aflasem că percheziția de la Hotelul cota 1400 fusese făcută în așa fel încît să poată fi mușamalizate probe importante, iar înregistrările cu sofisticatele aparate audio și video să dispară în labirintul politico-judiciar.

□ Un alt caz discutat public de gen. Pitulescu este cel al sirianului Zaher Iskandarani, care a păgubit statul român cu peste 1 000 de miliarde de lei, prin contrabandă, evaziune fiscală și mașini furate în Occident. Dispunînd de imense sume de bani, și-a făcut relații în administrația jud. Timiș, extinzîndu-și rețeaua în județele vecine, la guvern, la vamă, în sectorul transporturilor, printre parlamentari, în justiție și poliție, creîndu-și o superunitate. Imperiul său infracțional s-a instalat la Timișoara, cu ramificații la București, Constanța, Giurgiu și pe Valea Jiului.

Un exemplu. Regia Autonomă a Apelor Minerale (RAMIN) se afla în tratative avansate cu Nestlé Sources International SA din Franța. Dar contractul foarte benefic României a fost sabotat. În 3/2/1994, Zaher a cerut conducerii RAMIN dreptul de a îmbutelia apa plată de la Băile Herculane. Cei de la Regie au refuzat. Au fost urgent convocați la guvern și afacerea s-a finalizat în favoarea sirianului. Acesta a angajat un egiptean pentru începerea lucrărilor, care a fugit cu banii. Statul român pierde la Herculane, anual, miliarde de lei. "Ne vîditm că bugetul e sărac. Mai curînd e jefuit..." crede gen. Pitulescu.

□ Așa numitul "raport Vonica" a fost depus de comisia parlamentară care s-a ocupat de cazurile de corupție de peste 2 ani la Parchetul General. Prin abuzuri și infracțiuni economico-financiare, constată raportul - care menționează sute de cazuri, inclusiv de parlamentari - s-a adus țării un prejudiciu aproape 40% din bugetul țării. Parchetul General, Poliția și Justiția n-a inculpat pe nimeni, cu excepția cîtorva inși. Marii mafioți au scăpat. raportul îl menționa, de pildă, și pe Sever Mureșan și dacă el ar fi fost luat serios în lucru, acesta n-ar mai fi putut profita de instituțiile de credit românești (*Adevărul*, interviu cu senatorul Romul Vonica, 6/5/96)

Campania electorală și logistica bîitei

□ Ilie Năstase a amenințat că va da în judecata ziarul german "Die Welt", care a scris că fostul ziarismen a fost ofițer al Departamentului Securității. Nu tot atît de curajos, a refuzat orice confruntare televizată în primul tur.

□ Pe 26 aprilie Petre Roman, însoțit de membri PD și ziarști, a făcut un turneu în jud. Bacău. La intrarea în localitatea Sascu mașinile au fost atacate cu pietre și bîite. Agresiunea, organizată de viceprimarul pedeserist, Ion Ronța, a fost filmată de agenția germană ARD, de față fiind și corespondentul ziarului "Le Monde". Prima reacție a partidului de guvernămînt a fost să-l acuze pe Petre Roman că a recurs "la unele provocări". Cînd scandalul de presă n-a mai putut fi înăbușit, PDSR a recurs la sancțiuni în propriile sale rînduri.

□ Ion Iliescu a fost pe 1-2 mai în județele Sălaj și Cluj. În municipiul Cluj a fost hulit, după ce își lansase cartea "Momente de istorie". Cei care au strigat "Jos Iliescu!" au fost luați la bătaie. Unii au fost internați în spital. PDSR a dat un comunicat în 5 mai în care vinovații nu sunt agresorii celor care-și exprimau dezaprobarea, ci aceștia din urma, cerînd "organelor de ordine identificarea rapidă a celor vinovați de producerea unor astfel de manifestații...". Fiindcă, în orice regim nedemocratic, fapta de a-l huli pe președinte este mai gravă decît cea de a cotoconi niște simpli cetățeni! De față erau și ziarști de la BBC.

□ Adrian Năstase, considerînd că emisiunile BBC despre campania electorală "sunt tendențioase și fac deservicii PDSR" a comunicat că PDSR va sesiza Consiliul Național al Audiovizualului privitor la permisiunea acordată unor posturi de radio de a transmite emisiunile BBC. În opinia președintelui Camerei Deputaților, BBC ar trebui să informeze ce se întîmplă în Marea Britanie, nu să transmită de la Londra ce se petrece în România!... Directorul secției române la radioului britanic, Christian Mititelu, a explicat că ziarștii de la BBC aplică aceeași principii jurnalistice tradiționale în România ca și în Marea Britanie sau în orice altă țară. Ce contează? Corespondentul la Cluj al radioului britanic a fost amenințat telefonic. Pe 9 mai, Ion Iliescu s-a întregat de ce, folosind acest prilej, s-au cerem reciprocitate și posturi românești de radio să emită în Anglia pentru imaginea României? "Ce suntem noi, colonie, suntem așa lipsiți de demnitate națională?" Prima probă de demnitate națională ar fi comportamentul civilizată al autorităților țării care să nu pretindă ziarștilor cosmetizarea realității, ca în ultimii 50 de ani.

□ Pe 7 mai, deputatul Victor Boștinăru a cerut în Camera Deputaților invitarea oficială a observatorilor la alegerile locale din 2 iunie, prezența lor fiind imperios necesară date fiind ultimele incidente din campania electorală și presiunile politice la care este supusă mass-media.

□ Judecătoria refuză să fie președinți de comisie electorală. Efortul este prea mare pentru salariile lor de mizerie și indemnizația ridicolă.

□ S-a încheiat depunerea listelor de candidați. Mai ales în comunele rurale, șefii Birourilor electorale fiind secretarii de primărie, majoritatea pedeserști, au utilizat toate mijloacele posibile pentru a-i împiedica pe membrii opoziției să depună listele: au pus lacătul pe ușă, au cerut documente aberante, candidații au fost șantajați. Unii dintre ei s-au lăsat păgubași...

□ La Comisia europeană a Drepturilor Omului, pe 9 aprilie a fost înregistrată a 29.407-a cerere privind casele naționalizate.

□ Premierul Nicolae Văcăroiu s-a decis să adere la un partid. Alesul conștiinței sale politice este PDSR. El a fost propus să devină vice-președinte și pe dată Delegația permanentă a onoratului partid a votat în unanimitate.

UNELTELE FRAUDEI ELECTORALE

pag. 1

teancurile aliniate în ordinea numărului listei pe o masă, prin fața căreia alegătorul trebuie să treacă înainte de a intra în cabina de vot. Lângă teancuri se află un teanc de plicuri goale și deschise, de aceeași culoare și format.

Alegătorul ia cite un buletin din mai multe teancuri (ca felul cum votează să rămână secret), precum și un plic și se duce în cabina de vot pe care o închide spre a nu fi văzut. În cabină, pune un singur buletin în plicul pe care-l închide și lipește. Celelalte buletine le păstrează sau le aruncă dacă există un coș, iese din cabină și se duce la biroul de vot unde se află urna. Biroul verifică dacă alegătorul este înscris pe listă și, în acest caz, îl legitimează. Alegătorul prezintă un act de identitate și cartea de alegător, pune plicul în urnă și semnează registrul de votanți, iar președintele biroului pune ștampila cu data votului pe dosul carnetului de alegător.

După terminarea votului, urna sigilată se deschide în prezența reprezentanților fiecărui candidat sau partid, dar și a publicului și se numără plicurile închise. Numărul acestora nu poate fi superior celui al votanților înscriși, deoarece ar însemna că cineva a votat de mai multe ori, ceea ce ar antrena anularea votului.

După numărarea plicurilor, comisia de vot le deschide și verifică să nu fie mai multe buletine diferite în același plic. În acest caz, votul este anulat.

Plicurile și buletinele pot fi numărate de mai

multe ori, dar de fiecare dată sub controlul tuturor delegațiilor care întocmesc și semnează apoi un proces verbal.

Buletinele sunt apoi transportate și depozitate pentru a putea fi eventual controlate în săptămânile următoare în caz de contestații.

În Franța carnetul de alegător este eliberat de Ministerul de Interne și distribuit alegătorului de primăria comunei în care locuiește. Carnetul menționează adresa biroului de vot, numele și adresa alegătorului, data și locul nașterii precum și numărul său de pe lista alegătorilor înscriși pentru a înlesni verificările.

Un birou central controlează ca alegătorii să nu figureze de mai multe ori pe aceeași listă sau pe mai multe liste în circumscripții diferite, iar cei decedați să fie șterși de pe liste. În Franța, neregulile sunt rare și nu influențează rezultatele, cu excepția Corsicei unde votează și morții sau cei stabiliți în alte județe, iar urnele se fură și se înlocuiesc. Aceasta duce însă la invalidarea rezultatelor și la noi alegeri.

În România trebuie să ne așteptăm la fraude masive dacă sistemul "listelor speciale" nu este înlăturat din legea electorală și dacă legea nu acordă partidelor din opoziție dreptul, timpul și mijloacele de a controla atît listele locale de alegători cît și centralizarea lor.

Dispozițiile care interzic prezența observatorilor străini în cursul sau la deschiderea și numărarea voturilor este nepotrivită, nu numai pentru că încearcă să ascundă fraudă, dar și fiindcă este considerată de opinia publică europeană ca o

atitudine xenofobă din care trage concluzia că nu are de ce să înlesnească intrarea României în Europa. Puterile arbitrare date președinților birourilor de vot, imposibilitatea de a contesta rezultatele locale sau pe cele centralizate, precum și de a le controla ulterior, constituie încălcări evidente ale procedurilor de vot, așa cum sunt acceptate în democrațiile occidentale.

La precedentele alegeri, Occidentul nu a protestat fiindcă nu-și făcea oricum iluzia asupra evoluției din România și era cu mult mai preocupat de crizele ce se pregăteau în Balcani și fosta URSS. În schimb, după alegeri, nici nu ne-a ajutat. Primirea României în Consiliul Europei nu a rezolvat problemele noastre de fond iar creditele și investițiile occidentale de care țara are nevoie nu sosesc.

În 1992, opoziția a fost slabă și fără discernămint acceptînd legea electorală cît și rezultatele votului. Situația se va repeta la viitoarele alegeri, dacă opoziția nu acționează din vreme. Chiar dacă în actualul parlament majoritatea progubernamentală adoptă o lege electorală abuzivă, aceasta trebuie imediat atacată de opoziție în justiție și, în caz de respingere a recursului, la forurile judiciare și politice europene. Recursul la aceste foruri trebuie făcut înaintea alegerilor, prevenind presa și opinia publică occidentală de metodele și dispozițiile care vor permite fraudă electorală pe care actualul guvern o pregătește.

Dacă opoziția se mulțumește cu compromisuri și aranjamente, va pierde nu numai alegerile, ci și slaba credibilitate pe care o mai are în cercurile politice occidentale, unde de multe ori acțiunile ei sunt socotite sterile și fără interes.

Mihai KORNE

Un jurnalist se cuvine a fi obiectiv. Vrînd să-i cenzurului ce-i al cenzurului, *Tinerama*, în editorialul său din 30/4 recunoaște: "...partidul la putere se ține de cuvînt. Cînd guvernul lui spune că va scumpi viața, poți fi sigur. Chiar o scumpește". Într-adevăr, prețurile la alimentele de bază au crescut cu 30%.

Directorul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, și el respectuos cenzurului, declara cinstit: "Peste 32% din populație e la limita sărăciei. Ne așteaptă o explozie socială" (*Adevărul*, 6/5)

Octavian Paler a ales bătrîni ca subiect al comentariului său săptămînal la Radio Europa liberă (17/5). Amintind că în România doar 15% din populație o reprezintă cei de vîrstă a III-a, față de 20% în țările civilizate, el socotește că "la noi, bătrîni sunt respectați mai mult prin proverbe. A fi bătrîn în România de azi e aproape un risc".

Iar *Tinerama* (30/4) adaugă cu realism cinic: "Cu cît sînt medicamentele mai scumpe, cu aștî țî pierzi mai puțin timp în viață".

Președintele Convenției Medicilor Democrați cenzurului sănătății românești ce i se cuvine, a spus: "Ce te poți aștepta de la un om care, la 70 de ani, își vopsește părul în roșu și adoarme în timpul ședințelor parlamentare?" (*România liberă*, 6/5)

Iată cîteva performanțe din carnetul de fapte bune ale ministrului Sănătății: În 1995 s-au înregistrat creșteri de pînă la 60% la tuberculoză. România e pe primul loc în Europa la rata mortalității. În București, din 300 de "salvări", doar 8 sunt performante. Etc. (*Tinerama*, 14/5). Cum strîga tov. Mincu Iulian pînă acum cîțiva ani, omul e cel mai prețios capital.

NĂRAVURI VECHI LA TIMPURI NOI

Prețul taberelor școlare s-a dublat față de 1995. 8 zile la mare, 200.000 lei (*România liberă*, 6/5)

Peste tot inflație. Inflație și la candidații care dau buzna la postul de primar al Bucureștiului. La încheierea depunerii candidaturilor, numărul a ajuns la 47.

În fața scumpirii costului vieții, se descurcă fiecare cum poate. Unii, după cum anunța Ministerul de Interne, au aruncat pe piață bancnote false de 200 DM (*România liberă*, 6/5)

Tot același ziar: Copii de 15-16 ani au jefuit o bătrînică de 74 de ani de 5000 lei, au violat-o și au ucis-o.

Alții, pe roate, precum șoferul unei semiremorci Peco care a plecat cu 320 butelii cu butan în cursă privată spre Morteni: mașina a luat foc și explozia buteliilor a avut efectul unei bombe (*Adevărul*, 29/4)

Alți descurcăreți au trimis peste hotare, printr-o semiremorcă avînd număr englez, 22,5 kg. heroină. A interceptat-o poliția franceză pe autostradă, spre Lille. Este cea mai maer captură a acestui drog în regiune. *Le Figaro* (4/5) a publicat un reportaj despre "Filiera română".

În numărul trecut aplaudam meritele SRI de a

cursul valutar pe 16/V 1996
1 dolar SUA = 2933 lei; 1 franc francez = 565 lei;
1 marcă germană = 1908 lei.

respecta "legea" în cazul interceptărilor telefonice. Aplaudăm o dată în plus respectabilul serviciu auzind declarațiile făcute la *Radio Europa liberă* (17/5) de un căpitan SRI: "Lucrez în interceptare, am lucrat și pe vremuri la Securitate. Dar acum e mai rău ca înainte. Atunci ascultam doar persoanele particulare, acum ascultăm și partidele politice".

Nostalgic și respectuos față de cel mai iubit și împușcat, tov. Ilie Verdeț a declarat la Arad: "Nu trebuie să ne fie rușine de trecut". Nu zîmbiți, numărul membrilor PSM din județ s-a multiplicat cu 12 într-un an. (*Adevărul*, 30/4)

Suntem în campanie electorală. Secretarul general al guvernului și șeful campaniei electorale PSDR a vizitat jud. Timiș. Prilej pentru a declara Timișoara drept "groapa de gunoi a Opoziției". (*România liberă*, 26/4)

Să recunoaștem meritele stilistice ale notabililor Puterii din România. De la "bă, animalule", trecînd pe la delicata remarcă a dl. Hrebenciuc pentru orașul martir din decembrie '89, și sfîrșind cu prodigioasa contribuție literară pe care o aduce zilnic candidatul Ilie Năstase, să nu-l uităm pe președintele Senatului, șeful partidului de guvernămînt: "Dacă este pe ficatul cuiva să-și exprime punctul de vedere..."

O știre liniștitoare. *Adevărul* (25/4) ne împărtășea ultimul vis al lui Gh. Fumar. Le-a promis clujenilor că, dacă-l votează din nou, le construiește metrou. În felul acesta va putea valorifica vestitele sale săpături arheologice.

Șerban DEMETRIU

"De ce, oare, n-am putea să reluăm raporturile pe care le-am trăit înainte de 1948?"

pag. 1

pregătească, erau examinați de profesorii de teologie, încă în viață, ca apoi, Episcopul Dragomir, în principal, dar și ceilalți, cum era Episcopul de atunci, Cardinalul de acum Alexandru Todea, să-i hirotonească. Așa s-a făcut că așa-zisa revoluție din 1989 ne-a găsit, mă refer la dieceza de Maramureș, cu un bun lot de 70 de preoți formați în clandestinitate.

A.C. - Numai în Maramureș?

I.P.S.S. L. M. - Numai în Maramureș și numai cei din clandestinitate, relativ generație tânără.

A.C. - Ați slujit la Notre-Dame cu trei tineri preoți din țară...

I.P.S.S. L. M. - Doi dintre ei au fost hirotoniți în clandestinitate : preot ing. Florin Boitaș, Protopop de Reghin, preot ing. Dumitru Roman, Protopop de Satu-Mare. Al treilea este preotul Sorin Gh. Munteanu, paroh de Mediaș.

A.C. - Orașul pătimirii Mgr. G. Surdu și care l-a ales de curind "cetățean de onoare"!... Înțeleg că doi preoți au și profesii laice...

I.P.S.S. L. M. - Candiții la preoție în clandestinitate erau ingineri, doctori, profesori, fizicieni, chimiști, laboranți. Cam aceștia au fost preoții cu care ne-a găsit pretinsa revoluție, când noi ne-am redobândit libertatea de a ne ruga. Așa tot, nimic altceva, libertatea de a ne ruga. Pot spune că și astăzi în Baia Mare, în Satu-Mare, în Cluj se oficiază cele sacre tot sub cerul liber. Când am fost, prin mila bunului Dumnezeu, timp de cinci ani Episcop al Maramureșului, am celebrat afară, vara și iarna. Ne îngheța vinul în potire. Dar numărul credincioșilor creștea mereu și mîngîierea noastră era mare. Avînd

credincioși, avînd credință vie și puternică, am putut rezista tuturor greutăților care au fost și continuă să fie și acum.

A.C. - Ce putem face Înalte Prea Sfinția Voastră noi, cei care nu suntem în țară, dar care vă suntem alți de îndatorați pentru că ne ajutați să ne simțim români? Sa ne rugăm...

I.P.S.S. L. M. - Mă bucur că îmi puneți această întrebare. Sigur, pe locul întâi este ceea ce ați spus: ne rugăm, pentru că de la bunul Dumnezeu așteptăm "toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit de sus este coborînd Părintele Luminilor", cum spunem noi la fiecare Sfînta Liturghie. Apoi, ceea ce personal consider, ar fi să ne faceți, să ne facem, cunoșcuți cu adevărat Occidentului. Pentru că și înainte vreme, dar mai ales în ultima parte a timpului, adversarii noștri și a tot ce a fost bun și sfînt în România, au încercat, fie să ne facă să nu fim cunoșcuți, fie să ne facă cunoșcuți eronat, altfel decît a fost și este Biserica noastră. De aceea, o misiune și o datorie a celor care au credință în Dumnezeu și iubesc această Biserică și pe români este de a face cunoscută Biserica greco-catolică așa cum este ea și de a combate dezinformarea.

A.C. - Cum evoluează sau stagnează relația cu Biserica Ortodoxă din țară?

I.P.S.S. L. M. - Vedeti, în 1948, cînd Biserica noastră a fost interzisă, statul ateu a fost cel care a suprimat-o. Cele luate bisericii noastre, o bună parte a păstrat, o altă parte a dat-o ortodocșilor. Acum tot statul ar trebui să repare și să facă dreptate, statul ar trebui să restituie ceea ce deține și să dispună Bisericii Ortodoxe, nu să ne restituie tot, dar strictul necesar de care avem

trebură acum. Cu Ierarhia Bisericii Ortodoxe suntem încontinuu în contact și-am dori o înțelegere de care nu ne prea bucurăm pînă acum, excepție făcînd Mitropolitul Nicolae al Banatului, care a înțeles să restituie, catedrala, cîteva biserici și care este omul lui Dumnezeu. Am dori ca toată ierarhia Bisericii Ortodoxe să urmeze pilda Mitropolitului Nicolae Corneanu. Și mă gîndesc că atît ierarhia noastră cît și ierarhia Bisericii Ortodoxe ar trebui să ne îmbrățișăm, precum odinioară înaintașii noștri...
A.C. - Ca în 1918...

I.P.S.S. L. M. - Exact. Îmi aduc aminte, eram elev de liceu, înainte de 1948, și Episcopul Maramureșului de atunci, dr. Alexandru Russu, ne trimitea la bisericuța ortodoxă - pe atunci erau aproximativ șase familii ortodoxe în Baia Mare - ca să facem cadru la primirea Episcopului ortodox în vizită canonică la Biserica Petru și Pavel. Mergeam în procesiune, cu cruce și prapuri, cîntam și trăiam ca frații. Acest lucru l-am cerut acum Mitropolitului Antonie al Ardealului. De ce, oare, n-am putea să reluăm raporturile pe care le-am trăit înainte de 1948? Și astfel, mîna în mîna, sau înghinchiapi împreună, să-L rugăm pe bunul Dumnezeu pentru fericirea și viitorul acestui neam, care a avut atît de mult de suferit. Să fim bine înțeleși - noi iubim Biserica Ortodoxă, dar așteptăm aceleași sentimente din partea lor. Noi am dori ceea ce spunea Sfîntul Părinte Papa : ca România să respire prin cei doi plămîni, Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-catolică. Îi respectăm, să fim respectați. Îi iubim, să ne iubească. Aceasta este poziția noastră și cred că va veni o vreme - nu știu dacă o voi apuca, m-aș bucura mult să trăiesc pînă atunci - cînd cele două biserici, cele două ierarhii din noi vor putea să se viziteze și să celebreze cele sacre împreună.

ROMÂNEȘTE ÎN CATEDRALA NOTRE-DAME...

pag. 1

Exprimînd vocația de ctitorie a prigonitei biserici greco-catolice, Misiunea a fost de-a lungul anilor locul serbărilor naționale, al întrunirilor culturale - concerte, serate muzicale -, singurul spațiu stabil din Paris, unde se reuneau exilații români dar și invitați francezi, indiferent de credințe și nuanțe politice, pentru a-și exprima ideile și chiar talentele, cunoscîndu-se și apreciîndu-se. Un singur exemplu: aici a funcționat primul cenaclu literar inițiat de Mircea Eliade în anii '50. Aici au conferențiat profesorii Bazil Munteanu, comparatistul, matematicianul Petre Sergescu, Nicolae Herescu, latinistul, istoricul Neagu Djuvara, lingviștii Sever Pop și Emil Turdeanu, profesorul de drept internațional Leontin Constantinescu, dr. Ion Claudiu, dar și oameni politici ca Niculescu-Buzești, Constantin Vișoianu, Grigore Gafencu, Romulus Boilă, și, mai aproape de zilele noastre, Comeliu Coposu.

Cînd Biserica greco-catolică era în catacombe, Biserica a tăcerii, Misiunea de la Paris îi făcea cunoscute în străinătate meritele istorice, prigoana

suferită de ierarhii, clericii și laicii ei, eroismul rezistenței lor în fața răului. Să amintim doar cărțile scrise de Mgr. Petre Gherman, animatorul ASTRU-lui în exil : "L'âme roumaine écartellé" (Les Éditions du Cèdre, 1955) și "Pensée roumaine, peuple roumain" (Ed. Spes, 1967). Cîți preoți și episcopi clandestini n-au fost ajutați pe căi ocolite de Mgr. Gh. Cosma, prin relațiile sale strînse cu l'Oeuvre de l'Orient și cu asociația "Aide à l'Eglise en Detresse" ! Iar în 1987, cînd românii fugeau de dictatura ceaușistă, pușini știu că Mgr. Cosma l-a trimis pe ing. Cornel Crișan cu ajutoare în valoare de 20.000 de Fr. pentru refugiați din Ungaria.

În toți acești 50 de ani, Misiunea a fost și a rămas un spațiu de credință, de identitate românească, de înțelepciune și toleranță, ferită ca prin minune de disensiunile care au tulburat adesea comunitatea românilor exilați. Secretul ? Poate sentimentul datoriei împlinite cu tenacitate și discreție, încredințarea pe care și-o dă perpetuarea binelui. Trebuie menționați aici "sûlpii" Misiunii, cei care prin constantul lor devotament au construit o lume : ing. Mircea Cătana, dr. Cornel Rotaru, ing. Cornel Crișan, cantorul Ion Rotaru, dr. Dumitru Tatu și mai ales regretata prof. Rodica Cătana, fiica prof. Sever Pop. Astfel, am descoperit la Misiune o familie plină de solicitudine și căldură, o oaza ocolită de degradarea, adesea deplînsă, a lumii românești.

Ca o răsplată pentru binele dăruit, în 12 mai, Mitropolitul Blajului, Lucian Mureșan, Monseniorul Gheoghe Surdu, lîngă care se aflau veteranii Mgr. Petre Gherman și Preotul Iacob Goia, tinerii preoți Florin Boitaș, Dumitru Roman, Sorin Munteanu, studenții teologi Aurelian Băcilă, Mihai Frăpîlă și Paul Oprea, au oficiat la Notre Dame, în prezența arhiepiscopului Parisului, Jean-Marie Lustiger, a Directorului general al Misiunii Orientale, Monseniorul Jean Maskud și a altor preoți catolici de rit bizantin, o slujbă de mulțumire, în fața a sute de credincioși români și francezi pe care abia îi putea cuprinde imensul lăcaș. Erau ortodocși, greco-catolici, romano-catolici într-o exemplară însufleșire creștină.

Predica a fost rostită de Jean-Marie Lustiger, care a evocat "istoria celor care azi ne-au adăugat Evanghelia", a Bisericii greco-catolice care a suferit martiriul din fidelitate față de credință, cu cei 10 episcopi ai săi exterminați în închisoare. El a evocat condițiile dificile în care renaște astăzi această biserică, ieșită din tăcere cu sentimentul de a nu fi înțeleasă și de a fi în continuare supusă nedreptăților. Realitatea diversității și a particularismelor trebuie depășită, a propovăduit Cardinalul J.M. Lustiger, pe calea unității mesajului Cristic. Altfel, nu-l mărturisim pe Cristos, ci infidelitatea față de El.

pag. 5

Timp de peste două ore a răsunat în cea mai celebră biserică a Parisului liturghia în limba română. Cei care atîtea decenii au fost reduși la mușenie au umplut imensa catedrală cu vestea întemeietoare rostită în românește, "Cristos a Înviat", de corul din Mediaș, care a susținut impecabil Liturghia lui Ioan Chrisostomul.

Mgr. George Surdu a avut cuvîntul de sfîrșit. "A Ingenunchia, a ruga și cînta o Liturghie la Notre Dame este un privilegiu și un dar (...) Într-un fel Notre Dame este o parohie universală, în fiecare zi deschisă milioanei de pelerini care vin să o viziteze și să se roage. În această biserică au răsunat vocile marilor predicatori, începînd cu Lacordaire, Montsabré, Ravnigan ... și stîntem mîndri că au răsunat, în acest sanctuar atît de venerat, cuvintele celor care au slujit, în unison cu cîntecele liturgice ale coralei românești." Revenind în cîteva cuvinte la jubileul de 50 de ani ai Misiunii greco-catolice române din Paris, Mgr. G. Surdu a spus: "La această aniversare sperăm că aceeași divină providență ne va da harul special de a dezvolta Misiunea noastră și mai ales Biserica noastră din România, care se află tot pe drumul durerilor al Crucii și persecuțiilor", încheind cu fraza rostită în românește: "Laudat și preamărit să fie Dumnezeu pentru tot ce a înfăptuit la Paris, din dragoste pentru neamul românesc".

Alaiul celor 35 de preoți în straie de sărbătoare a străbătut biserica arhiplină, în cîntecele corului: "Pre Stăpînul și Arhiereul nostru, Doamne, îl pazește"...

În dimineața aceleași zile de 12 mai, Liturghia oficiată de Î.P.S.S. Mitropolitul Lucian Mureșan, Mgr. G. Surdu, preoții Florin Boitoș, Dumitru Șuman și Sorin Gh. Munteanu în capela plină de lumene a Misiunii, a fost urmată de oficierea unui parastas pentru unul din marii fii ai Bisericii greco-catolice, Corneliu Coposu. În predica sa, Mitropolitul spus: "În numele Bisericii din țară, a întregului episcopat și al Blajului aducem mîrire și laudă lui Dumnezeu pentru tot ce a fost. Mulți ani și recunoștință Mrg. G. Surdu, întemeietorul Misiunii, bunul Dumnezeu să-l răsplătească și să-i dea harurile de care are nevoie. Pentru această Misiune, oază de speranță și spiritualitate, G. Surdu s-a făcut, ca și Apostolul Pavel, tuturor toate." Vorbind despre Corneliu Coposu, Î.P.S.S. Mureșan s-a întrebat cum a putut rezista? "Numai prin puterea credinței, hrănită de speranță și edificată în iubire. Credința l-a ținut întoideaua în lumină, chiar și în întunericul temniței." Președintele moral al românilor, "seniorul", cum l-a numit Petre Țuța, "era atins de aripa îngerească", "sortit eternității încă din viață", "un înțelept al obștei și cetății. Corneliu Coposu a fost "un erou al speranței."

Cicerone Ionițoiu i-a înmînat Î.P.S.S. Lucian Mureșan, spre pomenire în Mitropolia Blajului, 4.000 de nume ale deșinșilor politici - preoți, țărani, soldați, intelectuali, miniștrii, generali - care au murit în temnițele comuniste.

Pe 18 mai, în sala Bisericii Auteuil, a avut loc întrunirea sărbătorească, moment profan între cele festiviități sacre, la Notre Dame și Liturghia de la Biserica Auteuil din 19 mai, cu care s-a încheiat săptămîna jubileului Misiunii.

Prima parte a întrunirii a fost consacrată celor

patru comunicări. Am admirat disciplina concentrată a vorbitorilor, care au știut să prefere esențialul și să evite orice diluare a mesajului. Mgr. George Surdu a vorbit despre istoria înfiinșării Misiunii și a parohiei Sg. Gheorghe, mulțumind tuturor celor care, în absența sa forțată de peste patru decenii, au contribuit la înflorirea, modernizarea ei, la perpetuarea spiritului de ospitalitate și buna înțelegere, mărturisind în încheiere: "Nu m-am însurat niciodată. Misiunea este fiica iubirii mele pentru Dumnezeu, pentru Biserică și pentru țară".

Mgr. Petre Gherman, care după mulți ani în care a fost rector al Misiunii de la Paris, slujește acum la Bruxelles, a evocat densa și complexa activitate a acesteia între 1950 și 1990, structurată pe trei planuri. Activitatea umanitară, de cămin pentru bursieri și refugiați și de ajutor material clandestin pentru biserica interzisă din țară, care a stimulat fraternitatea româno-franceză. Pe plan spiritual, a fost cultivat spiritul ecumenic și, datorită relațiilor privilegiate cu Biserica romano-catolică, a fost făcut cunoscut ritul bizantin, preoții misiunii slujind adesea în bisericile franceze; au fost redactate, de asemenea, broșuri religioase, trimise în țară, tot clandestin, cu sprijinul asociațiilor de ajutor religios din Franța. Activitatea culturală s-a manifestat prin conferințe, oferindu-se găzduire asociațiilor românești din exil pentru a face cunoscute spiritualitatea românească, realitățile din țară, întreținînd spiritul patriotic, sentimentul de libertate și speranța. În 1954, Mgr. Octavian Bârlea a editat, de pildă, Omagiul Blajului la 200 de ani, una dintre contribuțiile volumului fiind semnată de Mircea Eliade. La Misiune a funcționat asociația ASTRU, interzisă în țară, activînd în cadrul celebrei PAX ROMANA. Fiindcă motivarea centrală a acțiunii preoților Misiunii de la Paris a fost să spargă tăcerea în care-i îngropase pe uniți regimul comunist, Mgr. Petre Gherman a evocat relațiile cu presa franceză - France catholique, l'Oeuvre d'Orient, La Croix etc, o mențiune specială meritînd-o Catacombes - cu presa și instituțiile exilului, revista La Nation Roumaine și Fundația Carol I, cu radio-urile France International (în acei ani conducătorul secției române era Virgil Ierunca), Europa Liberă, BBC, Radio Vatican. Imposibil de consemnat multitudinea informațiilor inedite, sperăm însă că Mgr. Petre Gherman, autorul unor volume de referință, va transforma această conferință într-o mărturie scrisă.

A urmat conferința "L'amitié franco-roumaine et l'Eglise gréco-catholique de Roumanie" a unuia din marii noștri prieteni francezi, Jacques Chevalier, din conducerea asociației "AIDE À L'ÉGLISE GRÉCO-CATHOLIQUE DE ROUMANIE", singura asociație franceză care se interesează îndeaproape de Biserica greco-catolică română, propunîndu-și să o facă cunoscută în Occident. Dacă vorbitorul a accentuat asupra prieteniei istorice dintre cele două popoare, trebuie să accentuăm noi vastitatea activității asociației de care se ocupă. Ea a organizat conferințe, vizitele a 5 episcopi francezi în România, invișind 4 omologi români ai acestora în Franța, a întreprins demersuri pe plan european pentru restituirea bisericilor, a facilitat stagii în Franța, contribuînd prin transportul de cărți și material didactic la dezvoltarea celor 4 seminarii greco-catolice care au astăzi 400 de studenți. Împresionat de mărturiile de credință, de demnitatea și de absența oricărui spirit vindicativ în rîndurile prealților și laicilor greco-catolici, J. Chevalier a

încheiat amintind cuvintele I.P.S.S. Mureșan la funerariile lui Corneliu Coposu, care propovăduiau iertarea, fiindcă "sacrificiul, perseverența și iubirea pentru Cristos vor înnoi fața României și-i vor întemeia o istorie binecuvîntată".

Ultima conferință, a lui Michel Tanase, s-a intitulat "A l'aube des rapports entre catholiques et orthodoxes en Transylvanie au XIII-ème siècle : les Cisterciens de Pontigny". A fost o incursiune în istoria creștinismului românesc și a lexicului religios de origină latină, oprindu-se asupra unui fapt punctual din istoria Transilvaniei, Mănăstirea Cisterciană de la Cîrța, depinzînd de Pontigny și înfiinșată acum 800 de ani. Să dezvăluim că autorul savantei conferințe este și cel care timp de cîteva săptămîni s-a ocupat de logistica sărbătoririi Misiunii, alcătuiind dosare pentru fiecare participant, itinerare turistice pentru invitații din România, editarea broșurii cu Liturghia bizantină etc.

Nu mare ne-a fost mirarea regăsiindu-l, după încheierea conferințelor, pe același Michel Tanase, făcînd, cu umor și discretă pedagogie culturală comperajul celei de a doua părți a programului, susținută de corul de amatori din Mediaș, în costume ardelenesești. În prima parte a repertoriului am ascultat "pricesne", cîntece religioase, care au supraviețuit anilor de prigoană, cum atestau caietele, adevărate hrisoave, ale dirijoarei, profesoara de muzică Viorica Filip. Prima parte s-a încheiat cu cîntecul în franceză "Marie coeur des pauvres". Cu vechile cîntece transilvănene - "Pe cărare sub un brad", "Ciobănaș cu trei sute de oi", "De-ar fi mîndra'n deal la cruce" - am intrat parcă într-un timp al etemități românești. Cînd coriștii au coborît de pe estrada, cei din sala le-au preluat spontan cîntecele, mutîndu-ne parcă cu toții, în vremurile de altă dată, în bătaura satului, în zi de sărbătoare. În jurul bufetului îmbelșugat, unde trebăluiau "stîlpii" Misiunii, s-a cîntat pînă seara tîrziu, cu o bucurie firească, amintindu-ne de melodii, fiind "salvați" muzical, cu înțelegere, de minunați oameni din Mediaș, cărora se cuvine să le cităm numele: Paraschiva Banu, Felicia Bărză (educatoare), Sofia Blaga, Aurel Bogdan, Vasile Cămpăan, Victoria Daraban, Onoriu Dur, Sofia Gligor, Gheorghe și Maria Hațagan, Vasile Hodărnău, Maria Matarea, Gabriela Medeșan, Ilie Neamțu, Maria Popa (contabil), Maria Potra, Marioara Rotar, Monica Ștețiu, Maria Surdu, Voicu Tempeanu, Nicolai Procopet (inginer). Cei cărora nu le-am menționat profesiunea sunt, cu toții, pensionari...

Săptămîna sărbătorească s-a încheiat cu Liturghia oficiată în dimineața de duminică 19 mai, la Biserica Auteuil, de Mgr. G. Surdu, Pr. Iacob Goia, Pr. Florian Boiț și Pr. Sorin Munteanu. Biserica era arhiplină, mulți fiind enoriași francezi. Mgr. Surdu, la predică, a explicat unitatea Liturghiei creștine și specificitatea ritului bizantin. La sfîrșitul celor peste două ore de slujbă în limba română, francezii, fermecați de ritul oriental, i-au aplaudat în picioare pe coriști.

Cei care am participat la sărbătorirea jubileului de 50 de ani al Misiunii greco-catolice din Paris am avut impresia că asistăm la o minune, cea a renașterii unei Biserici, care și-a sporit harul dăinuînd în catacombe. Fie ca această cuprînzătoare bucurie să ne tîmăduiască de orice discordie interconfesională.

A.C.

COMPROMISUL FANARIOT

În ultimele săptămîni, au avut loc în lumea ortodoxă o serie de evenimente stranii - tratate cu discreție în presă - ce ar trebui să intrigue pe "disidenții" de la Biserica din Paris.

Alcătuită în cea mai mare parte din ruși, Biserica Ortodoxă din Estonia, care se află în centrul acestor evenimente, a fost pusă cu forța, în 1945, sub jurisdicția Patriarhiei moscovite. O situație pe care un sfert din comunitatea ortodoxă a decis s-o modifice după tristele revelații din ultimii ani privitoare la ierarhia ecleziastică sovieto-rusă și după independența Estoniei. Astfel s-a născut o Biserică autonomă, ruptă de Moscova și subordonată provizoriu Arhiepiscopiei ortodoxe din Finlanda.

Ca și în cazul Eparhiei române din Europa occidentală, Constantinopolul, în permanentă căutare de fideli, a decis, pe 20 februarie 1996, luarea acestei Biserici autonome sub jurisdicția sa. Trei zile mai târziu, Alexei al II-lea, Patriarh al Moscovei și a Toate Rusiile (ale cărui strînse legături cu KGB-ul au fost demonstrate acum doi ani în foarte seriosul *Süddeutsche Zeitung*) declara ruptura confesională între Sinodul său și cel de la Constantinopol. Un gest grav, o schismă - după cum analizau, nu de mult, unii observatori grăbiți (sau naivi).

O ruptură de scurtă durată, însă - și poate nici chiar atât de gravă. Căci au fost de ajuns două întîlniri la Zürich între reprezentanții sinodului moscovit și ai celui de la Constantinopol (pe 3 și pe 22 aprilie 1996) pentru a se ajunge la un compromis. "Sinodul Patriarhiei Ecumenice a aprobat și a acceptat recomandările făcute de către cele două delegații cu privire la chestiunea ecleziastică estoniană", se spune în minutele publicate de Constantinopol pe 16 mai 1996.

Formula care urmează este de o perfectă ipocrizie diplomatică: "*Cele două Patriarhii (de la Constantinopol și Moscova, n.a.), în dorința lor de a menține unitatea ortodoxă (...) vor permite ortodocșilor estonieni să aleagă jurisdicția ecleziastică de care vor să aparțină, și anume Patriarhia din Constantinopol sau Patriarhia din Moscova*".

În fața acestui text, cititorul ar trebui să înțeleagă că ortodocșii estonieni sînt liberi să facă ce vor. Dar cititorul care analizează logic faptele nu poate să nu se întrebe cum de va accepta mine Patriarhia moscovită ceea ce a condamnat cu atîta fermitate ieri. Ținînd cont de realitatea potrivit căreia Constantinopolul depinde financiar de Moscova (și de București...), cum să interpretăm faptul că luarea cu japca a Bisericii ortodoxe estoniene de către Patriarhia Ecumenică a dus la o schismă în februarie, iar acum, după două zile de discuții, se oferă estonienilor dreptul la liberă alegere? O alegere, de altfel, limitativă, căci ea nu comportă decît două posibilități. Sîntem asigurați - dar poate nici nu mai era nevoie - că "*cele două Patriarhii vor conlucra pentru a prezenta poziția lor comună*

gvernului estonian". Dar și că "*cele două Patriarhii sînt de acord să colaboreze pentru restaurarea păcii ecleziastice în Estonia*". Tot așa cum Mitropolitul Ieremia cerea Ministrului de Interne francez sprijin polițienesc pentru "*a restaura legalitatea și pacea în sinul Comunității române din Franța!*"...

Putem oare înțelege altceva decît că - așa cum se va întîmpla și cu Eparhia română dacă "disidenții" continuă pe calea absurdă pe care au apucat-o - am asistat la o abilă operație prin care Biserica estoniană, ce-și găsisese autonomia în cadrul Arhiepiscopiei finlandeze, se va întoarce cu de-a sila sub "oblăduirea" Moscovei?...

În ce privește așa zisa trecere a Eparhiei ortodoxe române din Europa occidentală sub jurisdicția Constantinopolului - petrecută pe 9 aprilie, exact în perioada cînd lucrurile erau pe cale de rezolvare cu Moscova! -, ea n-a stîrnit, la București, nici cel mai mic protest.

Dimpotrivă. Faimosul "vot" din 25 februarie a fost anunțat cu entuziasm de televiziunea lui Iliescu. Două detalii care ar trebui să șubrezească argumentele independentiste ale "disidenților".

Din 16 mai, pacea domnește din nou între Moscova și Constantinopol. Ruptura confesională a fost anulată (cea mai scurtă schismă din istoria creștinismului!), căci "*colaborarea dintre cele două Patriarhii are o mare importanță pentru întreaga lume ortodoxă*".

Fără îndoială ... Dar pentru observatorul lucid, această rapidă întorsătură a știrbit credibilitatea Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol.

Radu PORTOCALĂ

P.S. De două luni încoace, am semnalat în repetate rînduri că "ruptura confesională" dintre Moscova și Constantinopol este o trecătoare ne-realitate. Diverși interlocutori s-au arătat sceptici sau chiar ironici în fața acestei analize. Le semnez astăzi că, în interpretarea faptului politic, optimismul este cea mai absurdă dintre tare.

Noi semnături ai Scrisorii adresate I.P.S. Mitropolitului Jérémie (v. Lupta nr. 266)

Emil Alexianu, Ioana Alexianu, Gheorghe Amărăscu, Gabriel Avram, Vasile Bara, Liliana Bireescu, Radu Bireescu, Anca Bogdan, Elisabeta Brătașanu, Ioan Brătașanu, Ica Budișteanu, Florin Bufta, Florin Bujor, Ioana Celibidache, Elena Crucică, Gabriela Damian, Sandu Dumitrescu, Violette Feger, Dorina Florea, Ion Galleriu, Daniel Gradea, Mircea Hanuția, Nicoleta Iacob, Alexandru Isăcilă, Olga Kogalniceanu, Dana Konya Petrișor, Mihaela Lazarov, Irina Letamendia, dr. Ionela Lupașcu, Oana Marinescu, Ion Miculescu, Monica Miculescu, Alexandru Missirliu, Dina Missirliu, Maria Mingheraș, Egist Mindru, Adi Moldovan, Dan Mordașan, Rodica Netedu, Dan Oettinger (Elveția); Mira Olivier-Martin, dr. Andrei Pandrea, Gloria Pandrea, Dimitri Papaconstantin, Elisabeth Papaconstantin, Ana-Maria Peterscu, Alexandre Pherekyde, Georgeta Poloni, Anton Postea, Eugenia Postea, Julien Postea, Flore Pop, Șerban Pop, Georgia Popescu-Lascu, Dănuț Rostaș, Constantin Sava, Alexandru Săvescu, Dumitru Săvescu, François Săvescu, Georgeta Săvescu, Mircea Săvescu, Emil Simonel, Mircea Smarandi, Nicolae Stolojan, Mihai Sturza, Gheorghe Șerbănescu, Dana Șișmanian, Vasile Toma, Marcel Unter, George Vascan, Aurora Vasilescu, Carmen Vlad, Domnina Zamfirescu, Elena Zmeu, Nelu Zmeu, Ioan Zubașu.

Erată. În lista semnatarilor, publicată în nr. 266 al revistei noastre, s-au strecurat două erori. A apărut, dintr-o confuzie grafică cu numele semnatarului Ion Filotti, numele Ion Filiti. De asemenea, lista cuprinde numele dr. Mihai Serdaru, care n-a semnat.

o nouă acțiune judiciară...

Vineri, 3 mai 1996, la Biserica Ortodoxă Română din Paris s-a primit o convocare la Tribunal pentru un proces în urgență, intentat de Preotul Valentin Brătan (păstorul ales de Mitropolitul Ieremia). Erau chemați în judecată Preotul paroh Radu Apostolescu, administratorul numit de justiția franceză H. Gondre și Protopopului Veniamin Joukoff.

Într-un răstimp foarte scurt, a fost alcătuit dosarul, după ce Tribunalul în dimineața de 6 mai, astfel încît pîrătorii au avut timp să-l consulte. Valabilitatea probelor și argumentelor aflate în acest dosar l-a făcut, probabil, pe avocatul Bernard Cahen al Pr. Brătan, să ceară a doua zi, 7 mai, cînd avea loc procesul, pentru a nu-l pierde, o amîinare. Avocații pîrîților, M. Fortabat-Labatut și Rabbi au protestat energic revîndicînd contradicția între procedura în urgență cerută și propunerea de amîinare. Judecătorul a decis atunci radierea acțiunii și a propus părților să se îndrepte spre organizarea Adunării Generale în scopul de a alege consilierii parohiali.

Corul de tineret "Lia Ciocîrlia" din Chişinău

Soseşte în dimineaţa de 28 mai la Paris. În aceeaşi zi, 28 mai, la orele 18, Corul din Chişinău va da un spectacol la Misiunea Greco-Catolică Română din 38 rue Ribera 75016 Paris. În program, muzică religioasă şi folclorică.

Cei care doresc să contribuie la acoperirea cheltuielilor prilejuite de acest eveniment pot participa la cheta care va avea loc, după Sfînta Liturghie, duminică, pe 26 mai, la Biserica Ortodoxă Română, din 9 rue Jean de Beauvais.

EXPOSITION Silviu Oravitzan Centre

peinture, dessin, bas-reliefs, collages, textures
Galérie sculpture
11 rue Visconti 75006 Paris tél. 46 34 13 75
Vernissage le 4 Juin de 17h à 19h
L'exposition dure tout le mois de Juin

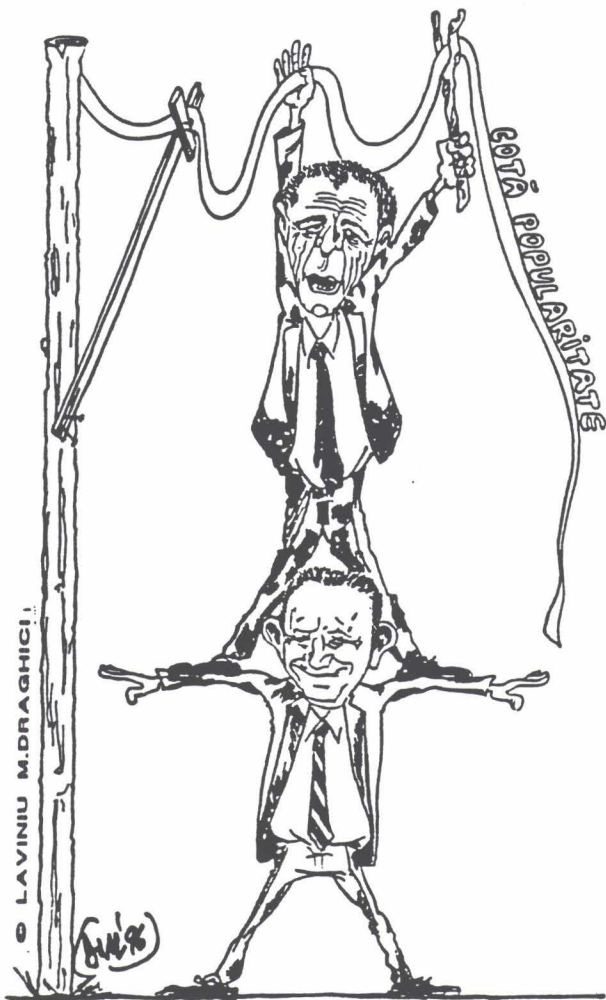
Mulţumim celor care au continuat să răspundă apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susţinînd Association pour la Fondation Mémorial Sighet : Maria Brătianu, Dumitru Danielopol. Trimiteţi contribuţia dvstră "à l'ordre de AFMS", pe adresa Florica Dimitrescu-Niculescu, 28 bis rue Pouchet, 75017 Paris sau pe adresa Luptei - 125 Bureaux de la Colline 92213 St. Cloud

DECESE

Erna Rades-Gull, în Germania; scriitorul Eugen Jebeleanu; prof. univ. dr. Martin Jurchescu; Gheorghe Fezi; Stan Preoteasa; Elena Iancu; ing. Geanina Darie; ing. Dan Popa; Victor Bancu-Dumitrescu; ec. Tiberiu Flitan; Maria Crăciun; Petre Ioniţă; Gavril Tătaru; Maria Constanţa Miloiu; prof. dr. doc. Ion Cornea; Elisabeta Vasile; Maria Gesrit; Elisabeta N. Datcu; Florin Befa; ing. ion Efrim; Elena Sevastian; Alexandru I. Stroia; Colette Ghimpeţeanu; Maria Băcanu; Maria Cernă; Rădulescu; ing. Lucian Marinete; Nicolae Mihai; prof. Elez. Marienscu; Alexandru Florea; Maria Constanţa Miloiu; aviator Petre Crăciun; Viorica Bucurescu Bodiu; ing. Dragoş Damian; Virginia Moţea; dr. Ion Dinescu-Dante; dr. Paul Georgescu; Cireşica Clemansa Mihoci; Margareta Grat Chişu (Busuioc) Constanţa Gh. Hurduc; pictorul Emil Anişel; Lucreţia Botusan; Nicuşor Georgescu; Mircea Ciinaru; Niculae Chirică; ing. Valentin Ionescu; Joiţa Datcu (Oprea); Emil Chirculescu; arh. Bălănică Lupu; Elisabeta Stroe; Elena Virginia Diama; Elena Enache; Ionel Dan Pappa; Sofia Dudu; Sonia Maria Polizu-Miçuneşti; Alexandru Voicu; Nicu Ceauş; Viorica Bucurescu; regizor Elena Holbaning. chimist Constantin Petrescu; Elena Chicioreanu; Costică Oane; Stella Iordăchescu-Moşteanu; Mihail Mihail; George Navrot; Maria Vinica; prof. Ion Burtoi; Ioan Muscanu; Mărioara Peniu; Camelia Bărbulescu; scriitorul Horia Barbu Opreşan; Viorica Gute; Ion Ciolac; av. Mihai Ilaşcu; prof. dr. ing. Andrei A. Drăgan; Gheorghe Dănilă; Mariana Paula Siter; ing. Cristea Popa; Maria Aron; col (r) Ştefan Stoenscu; Nicolae Mihai; sbt. Cristinel Ganea; Laurenţiu Ionel Stamate; Liana Palade; Gheorghîţa Florea; ing. Traian Leonte; Ion Olaru; dr. Paul Georgescu; Ion Marin; Virgil Hurmuzi; Ecaterina Bălan; scriitorul Tibor Olah; Vasile Ştefan Dragomir; ec. Constantin Andruşcă; Nuţi Burtan; Lidia Diaconu (Cioplea); dr. Tiberiu Valentin Ciouca; Sabin Lucian Moraga; Mircea Vasilescu; Gheorghe Valeriu; Ion Culev; comandor (r) Constantin Fulga; col (r) Teodor Mitescu; Elena Moraga; Irina Vedeanu; Gheorghe Vlădoianu; Mircea Andreescu; Irina Popovici; ing. Aristia Rotaru; ing. Alexandru Stuparu; regizor Alexandru Darian; Lidia Iacoban (Cojocaru); col (r), veteran de război, Iulian Paraiianu; dr. ec. Antonie Mihăileanu; dr. Gheorghe Ciuciuc; dr. Mircea Dobrescu; Niculae D. Niculae; Mihaela Iovitu; Ioan Grecu; ing. Sebastian Georgescu; ing. Ofelia Andrei; George Bucur; prof. dr. ing. Vasile Coheci; prof. dr. ing. Radu Vilceanu; prof. Violeta Popescu; Gheorghe Dinculescu; Petru Creţu; Maria Niţu; Dan Ştefan Horjan; Nicolae Bunea; Niţica Câmpeanu; ing. Emil Constantinescu; Miroslava Firican; Vladimir Boeşteanu; David Drăgan; prof. Gheorghe Scripcaru; Maria Angheana; Sebastian Popescu; Emilia Manea; Michaela Ioviţu; Eugenia Covăceanu; Mircea Andreescu; Elena Trandafirescu; Vladimir Boeşteanu; prof. Victoria Arjova (Ivănescu); Stela-Stana Mihăileanu.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", 16 mai 1996 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obţinut naturalizarea franceză: Petre Anghel, născut la Giurgita; Alina Ştefania Anghel, născută la Craiova; Sever Adrian Anghel, născut la Craiova; Ioan Budai, născut la Braşov; Daniela Luminiţa Budai (n. Ştefănescu), născută la Bucureşti; Iulian Budoiu, născut la Radovan; Costinel Remus Budoiu, născut la Craiova; Leonica Budoiu (n. Tereanu), născută la Radovan; Iulian Bujor Coman, născut la Bucureşti; Horia Dumitraşcu, născut la Braşov; Ioana Dumitraşcu (n. Corbeanu), născută la Bucureşti; Adina Grigoriu; Ştefan Răducanu, născut la Talpa; Constanţa Marienla Rădulescu, născută la Bucureşti.

le combat

Directeur: Michel Korné 22/05/96
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 267

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP.: 11 341 71 A Paris

MEMORIAL SIGHET

L'Historien Catherine Durandin, professeur à l'Institut de langues et civilisations orientales de Paris, a eu l'initiative d'organiser le 30 Mars 1996 au "Club du Roumain", un colloque sur le Mémorial Sighet, avec la participation de l'écrivain Ana Blandiana, Présidente de la Fondation de l'Académie Civique, Coordonnateur du projet "Mémorial Sighet", Maria Bratianu, Présidente de l'Association Fondation Mémorial Sighet (dont le siège est à Paris), le journaliste Radu Portocala et le Professeur Alexandru Herlea.

Intervention de Madame Ana BLANDIANA. (extraits)

"J'ai rencontré par hasard Madame Catherine Lalumière, du temps où elle était le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, et je lui ai fait part de l'idée d'un mémorial des victimes du communisme qui puisse évoquer d'une part la souffrance qui en a résulté et d'autre part qui devienne un Centre d'Etudes sur le communisme. J'avais fait une visite en Pologne, à Auswitch, où justement l'on construisait un Centre International d'Etudes sur le nazisme, sous l'égide du Conseil de l'Europe.

Pourquoi ne procéderions-nous pas à un parallélisme et à une vision égalitaire entre ces deux types de totalitarisme? Aussitôt elle m'a proposée d'en faire un projet.

Sighet est une prison célèbre, construite du temps des Habsbourg à l'occasion du millénaire hongrois en 1918, un bâtiment imposant, fort bien construit, au cellulaire élevé sur trois niveaux - certaines photos semblent avoir été prises dans une cathédrale!

Tout de suite après la guerre en 1945 elle est devenue une prison sous administration soviétique qui, d'autre part, fut la seule qui au cours des deux premières années, a été dirigée et a eu un personnel pénitentiaire soviétique, vu qu'elle se trouvait à proximité de la frontière de l'ex-URSS, aujourd'hui aux portes de l'Ukraine.

Il est prévu que dans le cellulaire, figurera le musée du goulag roumain, et dans la partie où siégeait autrefois l'administration, fonctionnerait le Centre International d'Etudes.

Le projet coûtera un million et demi de dollars, dont 80% serait affecté à la transformation de l'immeuble, 17% pour la dotation technique du musée et du Centre International, et seulement 3% pour les études proprement dites. Cette répartition des dépenses a été faite par les spécialistes financiers et j'ai eu, à cette occasion, le choc de constater encore une fois combien peu d'argent représente le coût de la culture face aux sommes employées aux dépenses matérielles? La collecte d'argent pour un tel projet est extrêmement difficile à réaliser, et si j'avais entrevu qu'il aurait dépendu de moi de la réaliser, je ne me serais pas engagée dans un tel projet.

C'est pourquoi j'ai commencé par le travail de recherches, la partie la moins coûteuse du devis et pour lequel l'argent est plus facile à trouver.

Il s'agit de réaliser une banque de données du futur Mémorial. A ce sujet, j'ai suivi deux méthodes. D'une part j'ai mis sur pied un département d'Histoire Orale, en premier lieu celui de l'Alliance Civique et puis celui de la Fondation de l'Académie de

l'Alliance Civique - celle à qui revient le bâtiment de la prison et qui répond de tout le projet - devant enregistrer tous les témoins des événements passés. Et cela en tenant compte que si en Roumanie on écrit encore l'Histoire d'une façon discutable, l'explication tient du fait que les documents eux-mêmes peuvent être discutables: soit qu'ils aient été falsifiés dès le début, soit qu'ils aient été détruits systématiquement pendant la révolution roumaine de 1989, la "minériade" en 1990, purement et simplement, sur l'ordre de ceux qui ont encore assez de pouvoir pour les faire disparaître ou les interdire à la publication par une loi votée par le parlement qui dispose de ne pas publier les dossiers de la Securitate pendant encore près de 40 ans. Comment voulez-vous que l'on puisse écrire une histoire dans cette situation?

Tout ce que nous avons encore à notre disposition, c'est la mémoire de ceux qui ont vécu cette persécution. Hélas, il s'agit d'une génération qui est train de disparaître à son tour biologiquement. Aussi notre idée a été de passer sans tarder à l'organisation d'équipes d'enregistrement non seulement concernant les événements passés en prison, bien que ce soit là la matière première de nos recherches, mais encore la situation de ces paysans déportés et persécutés pour avoir refusé de participer à la collectivisation des terres. Documents et révélations de tous bords, car il ne faut pas oublier que l'histoire du communisme roumain doit être partagé en deux périodes distinctes: celle du Stalinsisme lorsque des centaines de milliers de gens ont été arrêtés et exterminés dans des prisons et une deuxième période, la période Ceausescu, lorsque la répression physique n'a plus été nécessaire, vu que tout le pays est devenu une prison et que le lavage de cerveau avait pris des proportions très avancées.

Les équipes sont constituées d'étudiants en Histoire et Sociologie, travaillant dans le cadre des filiales de l'Alliance Civique, oeuvrant dans tout le pays. Les jeunes ne se boment pas seulement à faire une recherche des plus utiles, mais encore de passer à une formation intérieure d'édification de ce qui s'est passé. Je suis sans cesse impressionnée par cette transmission continue entre la génération d'antan et la génération des jeunes, qui s'avère ainsi à être, en même temps, une véritable pédagogie de résistance au mal.

La complexité du projet peut se faire comprendre de par toutes ces questions que l'on me pose et auxquelles je suis astreinte de répondre: "A quoi bon un musée de la souffrance?" Pourquoi un Centre International sur l'Etude du Communisme? Pourquoi cela en Roumanie et pourquoi à Sighet?"

C'est surtout les autorités roumaines actuelles qui me posent la question: "Pourquoi un musée de la

souffrance?", "Pourquoi ce culte de la mémoire?", "Ne serait-ce pas là un signe d'intolérance?"

Je suis absolument convaincue que la mémoire, la connaissance de la vérité, fait partie de la tolérance. Je ne crois pas que vouloir rechercher, connaître et révéler la vérité de notre vie et de notre histoire soit une forme politique de s'enrégimenter, mais au contraire, que cela représente une attitude qui s'inscrit et se place dans les droits de l'homme du type européen. A révéler la vérité sur Sighet " la prison des ministres" ainsi que la dénommaient les habitants du Maramuresh, ne signifie pas faire une politique partisane pour les partis de Maniu et Bratianu. Cela représente purement et simplement la vérité de ce qui s'est passé en Roumanie et dans les pays de l'Est.

Au Conseil de l'Europe, l'on m'a demandé pourquoi l'on fonderai en Roumanie un tel Centre d'Etudes Internationales sur l'expérience communiste? Justement parce que en Roumanie, à l'exception de l'URSS, la répression communiste a été la plus dure à supporter.

A l'entrée des troupes soviétiques, qui a été le signal de l'asservissement au communisme de tous les pays de l'Est, la Roumanie était alors le seul pays qui avait encore des structures démocratiques. Les deux dictatures, celle du Roi Carol II et celle du Maréchal Antonescu n'ont pas réussi, ou du moins n'ont pas essayé de supprimer ni la séparation totale des pouvoirs dans l'Etat, ni la structure des partis politiques, les chefs de ces partis demeurant de vraies personnalités de la vie civile, même si le parlement ne fonctionnait plus à son état normal. C'est là le motif prioritaire pour lequel la répression soviétique a été plus puissante chez nous. La deuxième cause fut la résistance armée dans les montagnes de Roumanie, qui a débuté Juin 1947 et a été vaincue en 1958, le dernier partisan, martyr, ayant été tué dans les montagnes du Banat en 1962. Il est vrai que la différence vis-à-vis des autres pays a aussi été la présence de Ceausescu qui a changé la cruauté en absurdité, la souffrance en supraréalisme. Mais quoiqu'il en soit, si nous n'avons pas eu des dissidents dans toute l'acceptation du mot, il n'en est pas moins vrai que nous avons eu d'authentiques résistants.

Je suis convaincue que nous devons vivre notre histoire en la comparant à celle des autres et l'idée d'un Centre d'Etudes Internationales en Roumanie représentera pour moi la possibilité de mettre en parallèle toutes les expériences tragiques des pays de l'Est, de pouvoir les discuter ensemble et de pouvoir répondre ensemble à cette question:

Comment cela a-il-été possible?

Chaque année, nous organisons un grand

Suite page II

Suite de la page I

symposium de 200-250 participants, où viennent se rencontrer des historiens de tous les pays de l'Est, ainsi que des spécialistes occidentaux. L'on a pu réaliser ainsi, des études comparatives intéressantes, telles celles, par exemple, concernant les répressions survenues de par les collectivisations inaugurées dans les pays de l'Est.

Pourquoi un tel mémorial devait siéger à Sighet. A part le fait, pratique et chanceux à la fois, d'avoir à faire à une prison désaffectée, ce qui était donc plus simple à la transformer en autre chose, Sighet, qui n'était pas la plus grande, ni la plus monstrueuse des prisons de la Roumanie staliniste, Aiud, et Gherla en ayant été d'autres, a été historiquement la première à fonctionner et représente d'une façon presque didactique la façon dont a commencé la destruction des élites. Sighet est certainement la grande porte par laquelle nous sommes sortis de l'Europe, l'entrée dans le tunnel duquel nous ne sommes pas encore sortis, l'endroit ont été rassemblés les élites politiques, tous les ministres des gouvernements démocratiques d'entre les deux guerres mondiales, même à l'âge de 92 ans pour l'un d'entre eux, les intellectuels, les militaires, les prélats de toutes les confessions, les académiciens, les écrivains, sans compter l'élite paysanne. Il était suffisant d'emprisonner quelques paysans de l'élite paysanne d'un village pour parvenir à l'agenouiller complètement. C'est là qu'a été décapitée d'une façon systématique la Société Civile de la Roumanie.

L'on m'a demandé encore si ce n'est pas trop tôt de faire pour les victimes du communisme, ce que nous sommes habitués de faire pour les victimes du nazisme. Non seulement cela n'est pas trop tôt, mais cela est absolument nécessaire. Nous ne pouvons pas être honnêtes, corrects, ni même Européens, si nous avons la tendance, et elle existe encore, à considérer qu'une seule victime du nazisme compte plus que dix autres des suites du communisme. Car s'il y eu 6 millions de victimes du temps du nazisme, il y en a eu 60 millions du temps du communisme. Nous ne pouvons pas appliquer deux poids et deux mesures pour le même type de crimes accomplis.

Intervention de Mr. Radu PORTOCALA

On a beaucoup employé, il n'y a pas très longtemps, une expression qui me semble plutôt malheureuse, et selon laquelle l'histoire se serait brusquement emballée. Elle a été abandonnée depuis peu, car l'actualité semble montrer qu'il n'en est rien. On pourrait même dire aujourd'hui que l'histoire, hélas! s'est mise à reculer. Le travail des historiens, en revanche, favorisé ces dernières années par l'ouverture de certaines archives à l'Est, par la possibilité d'apprendre et, surtout, d'écrire des vérités sur le passé proche des pays dont le destin nous intéresse, a connu un véritable essor.

Cependant, nous autres - témoins, observateurs, journalistes - avons également un rôle à jouer dans cette collective de vérité, dans cette volonté de révéler le passé aussi bien à ceux qui ignorent qu'à ceux qui doutent ou qui nient.

C'est ce que fait le livre dont nous saluons aujourd'hui la parution - reflet de l'ensemble des activités déployées dans le cadre du Mémorial de Sighet. Le titre du premier tome, "*La mémoire comme forme de justice*", est, en lui-même un véritable programme. Il faut néanmoins souhaiter qu'il vous sera possible de le mener à bien. Mais il faut également espérer que la mémoire ressuscitée par ces travaux ne sera pas la seule forme de justice faite à ceux qui ont payé de leur liberté ou de leur vie des croyances ou des appartenances.

Le deuxième tome, "*L'instauration du communisme - entre résistance et répression*", va encore plus loin dans l'investigation de ce phénomène qui, se proclamant au faite de l'humanisme, a précipité l'homme dans d'effroyables abîmes d'abjection.

Ces livres témoignent d'une époque où - partout à l'Est - le principal but de l'occupant et de ses collaborateurs était de pervertir l'ensemble de l'appareil d'Etat, de subjuguier les esprits afin de les anéantir. Il leur était indispensable de détruire les individus et les sociétés, car leur règne inacceptable ne pouvait s'étendre que sur les ruines de ce qui avait été. Les consciences et les mémoires devaient être mises à mort. Aujourd'hui encore, nous ressentons les séquelles de cette politique perverse.

Au fil des pages, entre études et témoignages, le lecteur découvre la spirale de la trahison - avec la soumission aveugle à la volonté soviétique, l'infiltration de l'Etat et son avilissement, la naissance des institutions et des techniques répressives, la montée de l'horreur - dont Sighet fut l'un des sommets.

En suivant les travaux des rencontres de Sighet, puis en lisant ces livres, le lecteur a appris qui a accompli l'horreur et comment. Mais nous ne devons surtout pas oublier de poser l'autre question, celle qui ouvre un vaste débat, que certains envisagent avec hostilité: pourquoi?... Il nous faudra, sans craindre d'entrer dans un domaine controversé, apporter les preuves de la violence intrinsèque du communisme et du caractère systématique de cette violence. Montrer que le communisme avait pour dessein l'élimination physique de certaines classes sociales - la haine de classe n'a pas été une invention libérale!....., l'élimination physique des élites intellectuels, religieuses, politiques. Lorsque Gheorghiu Dej avait proclamé fièrement que le Canal allait être "la tombe de la bourgeoisie roumaine", il n'était pas loin de définir une sorte de "solution finale". Lorsque le commandant Borcca du même Canal - condamné, dit-on, par Ceausescu pour crimes contre l'humanité, mais libéré un an plus tard - s'inquiétait chaque semaine auprès de ses adjoints du nombre de morts enregistrés, en blâmant ceux dont le rapport était plus modeste, on pense à d'autres industries de la mort que l'histoire a condamné avec l'empressement voulu.

Ces études et ces témoignages qui s'accroissent d'année en année, constituent autant de pièces à conviction fournies à une justice qui demeure jusqu'à présent hypothétique. Car il est, malheureusement, évident qu'aux yeux des grands de ce monde notre volonté de voir un jour s'organiser le procès non pas nécessairement des communistes, mais du communisme et de ses criminels, apparaît comme un caprice farfelu. En ce sens, l'histoire est injuste avec nos morts, avec notre mémoire.

On a proclamé la mort du communisme afin de lui éviter un tel procès; des organismes qui, il n'y a pas si longtemps, nous témoignaient leur amitié ont commencé à défendre les satrapes d'hier, "victimes", semble-t-il de notre intransigeance vengeresse; on s'apprête aujourd'hui à composer une fois de plus avec le communisme qui refait surface. Comme dans les années 30, il s'est forgé, dans une atmosphère de consentement presque généralisé, une nouvelle respectabilité démocratique. L'anticommunisme est, de nouveau, considéré comme une attitude suspecte, ou, du moins, étrange. Suis-je alors, trop pessimiste en affirmant non seulement que le procès du communisme n'aura jamais lieu, mais aussi que nous risquons, bientôt, d'être pris pour des fanatiques n'ayant rien compris aux grandes évolutions du

monde? Je ne le crois pas...

Le déni de justice à part, cela entraîne - et c'est au moins aussi grave - une banalisation de l'horreur, son acceptation, l'oubli. Et s'il reste un domaine dans lequel il nous est encore possible - j'allais dire, sans être trop loin de la vérité, permis - d'exercer notre devoir, c'est bien celui de la lutte contre l'oubli. Le Mémorial de Sighet, les travaux qui s'y déroulent annuellement, les livres qui en ressortent sont autant d'instruments de la mémoire. Indispensables devant l'indifférence naissante, devant le refus de savoir et de juger.

Car indiscutablement, une certaine indifférence est en train de voir le jour, même parmi les gens de l'Est, et nous avons à l'affronter comme s'il s'agissait d'une censure. Celui qui étudie, qui enseigne, qui écrit, a besoin d'auditeurs, de lecteurs, sinon son droit de s'exprimer, sa liberté, se trouvent vidés de tous sens. Il faut avoir à qui transmettre cette mémoire endolorie, il faut qu'elle soit acceptée par les générations à venir, sans quoi elle sera vaine. Les éducateurs devront donc, dès demain, mettre à profit le travail des historiens, les écrits des victimes et des témoins. Je ne plaide pas une attitude de martyr permanent, mais contre l'oubli, contre le désintérêt et l'impassibilité.

L'avenir ne peut se construire sur l'ignorance du passé, tout comme la normalité - que les sociétés de l'Est, dans leur tragique déchirement, recherchent - ne peut surgir de l'injustice. Or, tant qu'une énorme aberration fera que, dans des instances qui se veulent démocratiques, les victimes siègent à côté des bourreaux, nous nous trouverons en pleine injustice. Et tant que les jeunes générations auront ce spectacle devant leurs yeux, les sociétés brisées ne pourront se refaire. La réconciliation ne peut tout effacer: au-delà d'une certaine limite, elle me semble même impossible, même si elle demeure souhaitable.

Je prends, sans doute, un grand risque en affirmant qu'à ce sujet je cesse de suivre la pensée de Soljenitsine. Mais je le fais, bien entendu, avec humilité. Soljenitsine demande aux coupables de confesser leurs fautes et leurs crimes, et prône le pardon en échange de ces confessions. Il m'est, en ce qui concerne, difficile de croire au repentir des bourreaux. Car je sais qu'ils n'agissaient ni par folie, ni par égarement, je sais qu'ils étaient animés de convictions profondes qu'ils ne sont pas prêts renier. Ceux que j'ai rencontré - j'ai eu ce privilège douteux - étaient fiers de leurs passé, de leurs faits, de leur contribution à la "défense de la révolution". Et puis, s'il suffisait aux criminels de se confesser pour être pardonnés, la justice disparaîtrait et les prisons seraient vides. Sans que, pour autant, le monde soit meilleur, ni plus sûr...

Je ne prétends pas que le fait de laisser en liberté ces gens menace physiquement les sociétés de l'Est; mais je pense, en revanche, qu'ils constituent une menace morale. C'est, me semble-t-il, pour cette même raison que l'on continue à traquer, aujourd'hui encore, les criminels nazis.

Condamner le communisme et ceux qui, en son nom, ont torturé et tué, n'est point vengeance. D'ailleurs, personne ne demande que les victimes siègent à la place des juges ou des jurés. Ce n'est que justice, réhabilitation de la mémoire et de la vérité, garde-fou pour les temps à venir.

Votre travail à Sighet va en ce sens. Il y a plus de 40 ans, mon grand-père était tué dans des conditions effroyables dans cette prison que avez arrachée à l'oubli et transformée en Mémorial. Je crois avoir le droit, en sa mémoire, de vous remercier.

Suite dans le prochain numéro